

## CRÒNICA

ISIDRE BONSONS I SICART. — El 14 de novembre de 1922 moria a Valldemosa aquest generós protector de la BIBLIOTECA, membre del seu Patronat, i amic conscient i refinat dels bons llibres. A ell deu la BIBLIOTECA DE CATALUNYA que la subscripció per adquirir el *Cançoner Gil* (cf. vol. I, p. 9), es cobrí ràpidament i amb noms tan il·lustres : tan vivament i com si fos cosa pròpia va interessar-hi les seves amistats. Si avui la nostra BIBLIOTECA posseeix la més rica col·lecció de fulles volants i polítiques referents a la història de Catalunya, és perquè ell ne constituí el seu primer nucli amb la seva pròpia col·lecció. Si el gran escriptor castellà, tan amic de Barcelona, hi té un seriós monument digne de l'espiritualitat de la seva obra i de la severitat dels nostres temps, és perquè la col·lecció cervàntica Bonsoms, la més rica del món, fou cedida pel seu propietari a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. I encara, després de mort, la seva generositat seguirà enriquint-la. En son testament li cedeix tots els llibres que tenia a Valldemosa, el seu retir senyorial, *«con el fin que mi biblioteca, formada con perseverante cariño y a costa de reiterados esfuerzos, pueda ser de utilidad pública, y contribuir a la cultura de mi país»*.

L'Institut d'Estudis Catalans, que instituí un premi cervantí que porta el nom d'Isidre Bonsoms, honorarà públicament en les seves aules el record del savi i generós bibliòfil. Nosaltres, en aquest modest BUTLLETÍ, que sabem com li era benivolgut, li endrecem, amb enyorança, un càlid record subratllat amb emoció per l'agraïment pels seus donatius i pel que potser val més encara : la confiança i estimació que va posar des de bon principi en aquesta BIBLIOTECA.

Rebi la Sra. Viuda Bonsoms, la intel·ligent companya i col·laboradora de l'amic desaparegut, el respectuós homenatge de la nostra condolença.

**BIBLIOTECA DE CATALUNYA : MEMÒRIA LLEGIDA PER L'INSPECTOR DE LA BIBLIOTECA, SR. JAUME MASSÓ TORRENTS, EL DIA 4 DE MAIG DE 1922, EN LA FESTA ANYAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.** — El 28 de maig de l'any 1914 (d'aquí pocs dies compliran vuit anys) va inaugurar-se la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. Des d'aquell dia ens ha pertocat pintar gairebé anyalment, però de pressa i a grans pinzellades, la seva creixença gradual i extraordinària. Qui recordi aquell acte i aquella data memorables, quan els prestatges de la Sala de lectura i dues de l'Institut con-



tenien tots els llibres amb molts espais buits, i compari les nombroses sales i dipòsits que no poden engolir els llibres que ara posseeix, podrà imaginar amb quina urgència se'ns presenta a cada instant la intrincada qüestió d'una instal·lació ampla i definitiva que permetés no solament les entrades anunciades, sinó, també, els aports successius, així com els més generosos oferiments i els patriòtics llegats.

El nostre bon company de l'Institut, En Lluís Nicolau d'Olwer, donant compte davant els Amics de la Instrucció de la seva activa i lloable tasca des de la presidència de la Comissió municipal de Cultura, expressà una idea feliç sobre el local que podria destinar-se a BIBLIOTECA DE CATALUNYA; això és: l'hospital de la Santa Creu adquirit per la ciutat. De cert, mai podia pensar-se una destinació més apropiada: un conjunt d'edificis amb dos pisos de grans sales gòtiques voltant l'espaiós pati per tres dels seus costats, i amb construccions encertades i nobles d'altres èpoques, com el pati de la convalescència, on podria instal·lar-se la BIBLIOTECA d'una manera esbarjosa, adequada i seriada, així com diverses voltes havem somiat, millorades les condicions de llum i de ventilació convenientment, necessàries talment als llibres com als lectors i al servei; res més ideal que les aules gòtiques catalanes civils per a ésser destinades a una gran Biblioteca pública.

Són moltes les biblioteques angleses instal·lades en sales gòtiques civils, però l'exemple més notable el trobarem en la llibreria John Rylands, de Manchester. En 1888 va finir Mr. Rylands deixant a la seva vídua una gran fortuna amb la comanda que l'emprés al seu albir en bé de la ciutat, i la senyora Rylands va oferir a Manchester una biblioteca com de segur ben poques n'hi ha de tan riques i ben ordenades. Va encarregar els plans i projecte a l'arquitecte B. Chamneys que, seguint molt estretament la inspiració de la fundadora, no va trobar millor disposició que la d'un veritable monestir en estil Tudor, en el qual els claustres contenen els dipòsits.

Tornant al nostre cas, cap altra fundació podria comptar amb un tal bell conjunt com el que oferiria l'hospital de la Santa Creu convertit en Biblioteca. Una ampla nau gòtica catalana, convenientment adaptada en biblioteca, convidaria al silenci i al treball amb la severitat de les seves línies. El públic, en naus envoltades d'una tranquil·litat suau, treballaria a gust en un veïnatge d'art. I en unes sales que han presenciat el dolor i la infirmitat humanes durant alguns segles, es refarien espiritualment les joves generacions de demà servint de missatger el miracle que sols operarà l'estudi; i tant com més el temps passi, més delitable es trobaria l'indret triat. Com un símbol, es trobaria lligat el nom del nostre rei Martí i d'aquells consellers del segle xv.<sup>e</sup> junt amb els dels que haguessin dut a terme tan bella obra. En tal banda podria posar-se tots els llibres redactats en català, manuscrits del gran temps, incunables, impressions en lletra gòtica fins a les publicacions més recents; en tal altra hi aniria tota la reserva universal que no fos catalana; en una altra hi cabria la secció d'estampes, comprenent tant les impreses per mitjà de la premsa com del tòrcul, els portulans i les cartes geogràfiques; l'arxiu més enllà, i en sales més reduïdes les col·leccions que, com la cervàntica Bonsoms, formen un tot i no poden ésser refoses en la gran BIBLIOTECA, la qual ompliria, amb els seus centenars de mil volums, tot un seguit de sales del primer pis.

No és sense tristesa que veiem acostar-se el dia en què resultaran del tot insuficients els amplis locals que la Diputació primer i més tard la Mancomunitat han



posat a la nostra disposició en aquest estimat Palau de la Generalitat. En inaugurar-hi en 1911, sembla que era ahir, la sala Aguiló, que presideix la imatge den Milà i Fontanals, lluny érem de pensar que un any darrera l'altre anirien omplint-se les llargues prestatgeries sempre més de pressa que el que ens hauríem atrevit a sospitar. Enguany els treballs de restauració de les dos noves sales del Pati dels Tarongers ens han permès d'ampliar els magatzems amb dues aules, en les quals calculem enquibir-hi més de quaranta mil volums. Però tot just començats a muntar-hi els prestatges, ja els esperen milenars de llibres que tenim apilats, procedents de la biblioteca Toda.

El dia que ens calgui pensar en el trasllat de la BIBLIOTECA, estic cert que ens serà necessari fer-nos ben conscients de tota la responsabilitat del deure nostre envers Catalunya, per a deixar aquesta Casa en la qual ha nascut la BIBLIOTECA estretament lligada amb la restauració del Palau i, ço que té més valor encara, amb la encarnació d'un ideal que en ell hi ha retrobat la seva unitat. Però estem segurs que el benèvol somriure encoratjador amb què Prat de la Riba aprovava les nostres més atrevides il·lusions en els temps heroics de la primera infància de la BIBLIOTECA, no ens mancaria tampoc avui si Déu hagués volgut que fos encara entre nosaltres.

Hem d'abandonar aqueixes divagacions, si bé factibles, delitables, per donar notes lleugeres referents a l'increment de la Biblioteca. Primer de tot, hem de doldre'ns del company que ens ha deixat, l'inoblidable i cordial Joaquim Miret i Sans. Va llegar-nos molts dels seus llibres, els seus papers i manuscrits, mostra palesa de la seva pacient labor d'historiador, i les existències de les seves obres publicades i tiratges a part. També va posar a disposició de la Secció històrico-arqueològica una certa quantitat amb l'expressa voluntat que s'emprés en la compra de llibres d'arqueologia oriental que la BIBLIOTECA no posseís. Ja està l'encàrrec complert: els llibres són d'assiriologia i d'egiptologia. Cada un dels seus llibres ens portarà a la memòria la seva alta figura, la seva bondat i la seva intel·ligència.

Sembla impossible haver pogut reunir en vida d'home, una llibreria tan formidable com la que ha format el simpàtic N'Eduard Toda. Catorze peces del seu palau-castell d'Escornalbou apareixen sempre plenes, malgrat la seva liberalitat que constantment les buida. Són molt nombroses les caixes que ens ha tramès de llibres. És cert que com la vida d'En Toda n'hi ha poques de tan plenes i de tan actives. També és típica en ell la cordialitat i la il·lusió comunicativa. Així ens ha anat portant Elzevirs nous sobre els que ja ens havia cedit. Aquesta col·lecció de les darreries del segle XVII.<sup>e</sup> i de tot el llarg del XVII.<sup>e</sup> és forta d'un miler de volums. Només de la raríssima col·lecció de les *Republiques*, impreses pel famós Lluís Elzevier a Leiden, n'hi ha quaranta sis. És coneguda la bellesa tipogràfica d'aquestes petites edicions en 16.<sup>u</sup>, que mai més ha estat superada. Com de tot, en acabat dels quatre primers Elzevier, ve la decadència. Amb ells Holanda es posa al cap de les produccions humanístiques d'Europa. Però a més ens ha enviat una quantitat considerable de revistes angleses i franceses del més alt valor i algunes de gran raresa; obres capdals i esplèndides de bibliografia, com, p. e., el catàleg de la Biblioteca de Jordi IV i els Dibdin recercats. Ha donat, també, prous obres de biografia, que, junt amb la de viatges, forma un dels nuclis forts de la seva llibreria. El nom d'En Toda s'ha inscrit en bronze entre els més distingits afavoridors de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. Era, ja feia temps, un deure contret envers ell.



En bona memòria del seu pare Teodor Creus, que en els seus darrers anys havia freqüentat aquesta BIBLIOTECA, el seu fill Manuel Creus ens ha ofert, en avantatjoses condicions, dues excepcionals raritats: un preciós manuscrit del Compendi de les Constitucions de Catalunya, pel canonge de Barcelona Narcís de Sant Dionís, i un formós incunable, el *Sacramental* de Sánchez de Vercial, imprès a Lleida, per l'Enric Botel, l'any 1495.

Sense comptar el Narcís de Sant Dionís, han entrat dos manuscrits importants: un contenint obres d'En Bernat Metge, alguna d'elles inèdita, que ens fou assenyalat pel bon amic i bibliòfil Lluís Faraudo; l'altre és una novel·la amorosa en castellà, escrita a Barcelona, amb interpolacions rimades algunes d'elles en català: sembla una producció d'algun dels que formaven la colla literària del Príncep Carles de Viana. En una fulla en foli de la primeria del xiv.<sup>n</sup> segle hi ha un poema llatí en honor del nostre rei Jaume II. Constitueix un fet de la més alta valor per a la història literària, fins ara insospitat.

Però una adquisició de la més gran transcendència ha estat la del llibre del conegut cosmògraf Jaume Ferrer de Blanes, titulada *Sentencias catolicas del diví poeta Dant*, imprès a Barcelona en 1545. És sabut que no se'n coneixien sinó dos exemplars, un dels quals es considera perdut. El de la Biblioteca Universitària, que és incomplet a la fi, i el que va lliurar en Jaume Ripoll per la Biblioteca catalana de Seminari, que és el que no es troba. Aquest terç, complet i en un estat admirable de conservació, havia pertangut a Gaspar Roig i Jalpí, historiador de les *Grandezas de Gerona*, que el mateix autor va imprimir en 1678. Mercès a la liberalitat despecta i incansable de la Fundació Rabell, Viuda Romaguera, darrera la qual s'amaga, com sabeu, el nom d'En Rafael Patxot i Jubert, no trigarem gaire a publicar una reproducció d'aquest raríssim llibre d'En Ferrer de Blanes, a curt tiratge, i en celebració del centenari dantesc.

Les publicacions de la BIBLIOTECA han estat més importants durant l'anyada transcorreguda que no ho havien estat fins aquí. La sortida del volum cinquè del BUTLLETÍ, essent ben rebuda a tot arreu, i la preparació dels materials del volum sisè és cosa que demana un esforç i una atenció continuades. El quart any de la bibliografia de les noves adquisicions s'acaba d'imprimir, i d'aquí pocs dies estarà a la disposició de qui la vulgui consultar.

Pot dir-se que forma una nova empresa el Departament de Música de la BIBLIOTECA, al front del qual hi ha el distingit musicògraf Mn. Higiní Anglès. Ell ha publicat el *Catàleg dels Manuscrits musicals de la Col·lecció Pedrell*. Sobre la importància d'aquest fons ens n'ha calgut tractar en precedents memòries, però és precisament mirant el present catàleg com podrà millor apreciar-se. Un altre volum publicat pel Departament és els *Madrigals i la Missa de difunts d'En Brudieu*, el mestre llemosí, de tanta anomenada, que passà la seva vida a Catalunya. La transcripció i les notes històriques i crítiques es deu a En Pedrell i a l'esmentat Mn. Anglès. Està acabant-se la preparació de dues altres obres: la de Mestre Pujol, de la capella de Sant Jordi, i la dels Madrigals d'En Flecha; prou esperades pels aimants de l'antiga música.

Molt avançada està la publicació del terç i darrer volum del *Catàleg de la col·lecció cervàntica Bonsoms*, tant, que no trigarà gaire a sortir. Conté aquest les taules alfabètiques per a millor manejar una publicació bibliogràfica que serà una de les més importants contribucions al gran autor del Quixot, baix la direcció del Sr. Givanel.



En Rafael Patxot ha volgut instituir, sota el patronat de la BIBLIOTECA, uns premis bianys a estudis i treballs de ciències físico-matemàtiques, les condicions i institucions dels quals es detallaran en anunciar la llista dels nous premis. Des d'aquí ens pertoca expressar-li l'emocionat remerciament d'haver adscrit aquesta nova creació al nom de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA.

Com és consuetud, exposarem algunes dades estadístiques expressives del moviment de la BIBLIOTECA.

El número de títols registrats, que era de 62,164 en començar l'any passat, arribava a 72,402 al seu acabament. L'augment ha estat, doncs, de més de 10,000 obres, i això que l'agombolament de les últimes entrades ha estat tan ràpid i considerable, que no ha estat encara possible tenir-les totes al corrent. Però sense exageració podem dir aquí que la BIBLIOTECA posseeix ja més de 100,000 volums.

Els lectors que han concorregut a la nostra Sala durant l'any pugen a 33,478, ço que representa un augment de 2,300 sobre l'any 1920. Les obres deixades en préstec foren 4,718, contra 4,048 en 1920, i les demanades a la Sala de lectura, 20,807.

Aquestes dades, però, tenen poc valor, ja que segurament de consentir-ho la capacitat de la Sala de lectura serien molt més altes. Hem arribat al punt de saturació, i les estadístiques ja tenen una significació purament relativa.

Veu's aquí, en brevíssim resum, alguns dels fets més remarcables de la vida de la BIBLIOTECA durant l'any que ha finit.

ESTADÍSTICA DE 1920-1922: *Llibres entrats*. — El total de llibres registrats el 31 de desembre de 1922 pujava a 76,989. L'augment ha estat de 4,152 obres en 1920, de 4,937 en 1921 i de 9,888 en 1922.

El detall en volums de les obres entrades és el següent:

|                   | Any 1920 |           |
|-------------------|----------|-----------|
|                   | Volums   | Fulletons |
| Compra . . . . .  | 3,049    | 328       |
| Canvi . . . . .   | 179      | 45        |
| Donatiu . . . . . | 1,260    | 1,799     |
| Total . . . . .   | 4,488    | 2,172     |
|                   | Any 1921 |           |
|                   | Volums   | Fulletons |
| Compra . . . . .  | 2,999    | 367       |
| Canvi . . . . .   | 869      | 157       |
| Donatiu . . . . . | 11,357   | 1,104     |
| Total . . . . .   | 15,225   | 1,628     |
|                   | Any 1922 |           |
|                   | Volums   | Fulletons |
| Compra . . . . .  | 2,145    | 177       |
| Canvi . . . . .   | 635      | 137       |
| Donatiu . . . . . | 1,913    | 1,691     |
| Total . . . . .   | 4,693    | 2,005     |



El gran increment dels donatius en 1921 és degut a la intensitat en què es treballà en el registre de la Biblioteca Toda.

## ESTADÍSTICA DE LECTORS:

|                                                   | 1920   | 1921   | 1922   |
|---------------------------------------------------|--------|--------|--------|
| Noves targetes d'admissió . . . . .               | 1,211  | 908    | 997    |
| Targetes d'admissió renovades . . . . .           | 2,170  | 2,111  | 2,492  |
| Lectors que han utilitzat la BIBLIOTECA . . . . . | 3,381  | 3,019  | 3,489  |
| Assistències ocasionades pels lectors. . . . .    | 31,771 | 33,478 | 32,797 |
| Promedi d'assistències per lector . . . . .       | 8      | 11     | 9      |

## Comparació per mesos de l'assistència de lectors:

|                    | 1920   | 1921   | 1922   |
|--------------------|--------|--------|--------|
| Gener . . . . .    | 3,612  | 3,224  | 3,105  |
| Febrer. . . . .    | 3,142  | 3,039  | 3,120  |
| Març. . . . .      | 3,353  | 3,838  | 3,340  |
| Abril. . . . .     | 2,555  | 3,275  | 2,646  |
| Maig. . . . .      | 2,386  | 2,121  | 3,023  |
| Juny. . . . .      | 1,705  | 1,748  | 1,744  |
| Juliol . . . . .   | 2,066  | 2,146  | 1,820  |
| Agost . . . . .    | 1,320  | 1,254  | 1,276  |
| Setembre. . . . .  | 2,007  | 3,262  | 2,242  |
| Octubre . . . . .  | 3,771  | 3,202  | 3,560  |
| Novembre . . . . . | 3,773  | 4,313  | 3,767  |
| Desembre . . . . . | 2,071  | 2,099  | 3,152  |
|                    | 31,771 | 33,478 | 32,797 |

## LLIBRES LLEGITS:

|                    | 1920   | 1921   | 1922   |
|--------------------|--------|--------|--------|
| Gener . . . . .    | 2,328  | 2,254  | 2,163  |
| Febrer. . . . .    | 1,755  | 2,110  | 2,352  |
| Març. . . . .      | 1,866  | 1,949  | 2,408  |
| Abril . . . . .    | 1,314  | 1,806  | 2,170  |
| Maig. . . . .      | 1,484  | 1,493  | 2,296  |
| Juny. . . . .      | 1,131  | 1,517  | 1,543  |
| Juliol . . . . .   | 1,331  | 1,172  | 1,749  |
| Agost . . . . .    | 1,184  | 805    | 1,128  |
| Setembre. . . . .  | 1,732  | 1,363  | 1,499  |
| Octubre . . . . .  | 2,657  | 2,206  | 2,814  |
| Novembre . . . . . | 2,590  | 2,196  | 2,471  |
| Desembre . . . . . | 1,630  | 1,936  | 2,191  |
|                    | 21,002 | 20,807 | 24,784 |

No es compten en aquesta estadística les obres de la Biblioteca de mà, que són consultades lliurement pels lectors, sense omplir butlletí de demanda.

L'augment respecte dels anys anteriors és important, ja que en 1919 sols se serviren 17,958 llibres a la Sala de lectura. El mes de major demanda de llibres segueix essent el d'octubre, coincidint amb l'apertura de les classes. El més desanimat és l'agost, en el qual la BIBLIOTECA és tancada als matins.

Distribuïts per matèries, els llibres s'agrupen en la forma següent:

|                                   | 1920  | 1921  | 1922  |
|-----------------------------------|-------|-------|-------|
| Obres generals . . . . .          | 843   | 1,233 | 1,234 |
| Filosofia . . . . .               | 836   | 801   | 835   |
| Religions . . . . .               | 499   | 387   | 712   |
| Dret i Ciències socials . . . . . | 1,919 | 2,061 | 2,743 |
| Filologia . . . . .               | 583   | 752   | 821   |
| Ciències pures . . . . .          | 2,884 | 3,126 | 2,930 |
| Ciències aplicades . . . . .      | 5,251 | 6,001 | 6,240 |
| Belles Arts . . . . .             | 1,560 | 1,490 | 1,874 |
| Literatura . . . . .              | 2,297 | 3,008 | 3,619 |
| Història i Geografia . . . . .    | 4,330 | 1,948 | 3,776 |

Ordre de preferència de les obres consultades:

|                                   | 1920                 | 1921                 | 1922                 |
|-----------------------------------|----------------------|----------------------|----------------------|
| Obres generals . . . . .          | 7. <sup>è</sup> lloc | 7. <sup>è</sup> lloc | 7. <sup>è</sup> lloc |
| Filosofia . . . . .               | 8. <sup>è</sup> »    | 8. <sup>è</sup> »    | 8. <sup>è</sup> »    |
| Religions . . . . .               | 10. <sup>è</sup> »   | 10. <sup>è</sup> »   | 10. <sup>è</sup> »   |
| Dret i Ciències socials . . . . . | 5. <sup>è</sup> »    | 4. <sup>t</sup> »    | 5. <sup>è</sup> »    |
| Filologia . . . . .               | 9. <sup>è</sup> »    | 9. <sup>è</sup> »    | 9. <sup>è</sup> »    |
| Ciències pures . . . . .          | 3. <sup>r</sup> »    | 2. <sup>n</sup> »    | 4. <sup>t</sup> »    |
| Ciències aplicades . . . . .      | 1. <sup>r</sup> »    | 1. <sup>r</sup> »    | 1. <sup>r</sup> »    |
| Belles Arts . . . . .             | 6. <sup>è</sup> »    | 6. <sup>è</sup> »    | 6. <sup>è</sup> »    |
| Literatura . . . . .              | 4. <sup>t</sup> »    | 3. <sup>r</sup> »    | 3. <sup>r</sup> »    |
| Història i Geografia . . . . .    | 2. <sup>n</sup> »    | 5. <sup>è</sup> »    | 2. <sup>n</sup> »    |

SERVEI DE PRÉSTEC:

| Lectors novament inscrits |      |      | Llibres deixats |       |       |
|---------------------------|------|------|-----------------|-------|-------|
| 1920                      | 1921 | 1922 | 1920            | 1921  | 1922  |
| 361                       | 360  | 384  | 4,048           | 4,718 | 4,799 |

Estadística per mesos de llibres deixats:

|                  | 1920 | 1921 | 1922 |
|------------------|------|------|------|
| Gener . . . . .  | 294  | 307  | 361  |
| Febrer . . . . . | 258  | 386  | 402  |
| Març . . . . .   | 371  | 412  | 448  |
| Abril . . . . .  | 325  | 489  | 388  |
| Maig . . . . .   | 411  | 471  | 398  |



|                    | 1920 | 1921 | 1922 |
|--------------------|------|------|------|
| Juny . . . . .     | 329  | 398  | 374  |
| Juliol. . . . .    | 365  | 306  | 306  |
| Agost. . . . .     | 254  | 301  | 361  |
| Setembre . . . . . | 309  | 364  | 433  |
| Octubre. . . . .   | 409  | 418  | 427  |
| Novembre. . . . .  | 370  | 431  | 433  |
| Desembre. . . . .  | 353  | 435  | 468  |

## Estadística per matèries:

|                                   | 1920 | 1921  | 1922  |
|-----------------------------------|------|-------|-------|
| Obres generals. . . . .           | 41   | 40    | 50    |
| Filosofia. . . . .                | 140  | 106   | 133   |
| Religions . . . . .               | 149  | 144   | 109   |
| Dret i Ciències socials . . . . . | 262  | 372   | 378   |
| Filologia. . . . .                | 177  | 139   | 94    |
| Ciències pures. . . . .           | 704  | 733   | 697   |
| Ciències aplicades . . . . .      | 762  | 996   | 1,043 |
| Belles Arts . . . . .             | 369  | 484   | 460   |
| Literatura. . . . .               | 916  | 1,096 | 1,172 |
| Història i Geografia . . . . .    | 525  | 608   | 663   |

## CATALOGACIÓ:

|                                             | 1920  | 1921  | 1922   |
|---------------------------------------------|-------|-------|--------|
| Cèdules matrius redactades. . . . .         | 4,612 | 4,493 | 5,893  |
| Cèdules de referència redactades. . . . .   | 7,992 | 8,520 | 11,534 |
| Continuacions . . . . .                     | 259   | 462   | 564    |
| Obres ingressades en els catàlegs . . . . . | 5,532 | 5,869 | 6,030  |

## Aquestes obres noves es distribueixen per matèries en la forma següent:

|                                   | 1920  | 1921  | 1922  |
|-----------------------------------|-------|-------|-------|
| Obres generals. . . . .           | 227   | 384   | 604   |
| Filosofia. . . . .                | 222   | 193   | 213   |
| Religions . . . . .               | 950   | 333   | 431   |
| Dret i Ciències socials . . . . . | 1,132 | 1,104 | 1,078 |
| Filologia . . . . .               | 130   | 162   | 196   |
| Ciències pures. . . . .           | 320   | 369   | 318   |
| Ciències aplicades . . . . .      | 483   | 561   | 525   |
| Belles Arts . . . . .             | 441   | 668   | 439   |
| Literatura. . . . .               | 1,044 | 932   | 957   |
| Història i Geografia . . . . .    | 583   | 1,163 | 1,269 |
| Totals. . . . .                   | 5,532 | 5,869 | 6,030 |

RELLIGATGE. — En 1920 es relligaren 1,821 volums, en 1921, 2,255, i en 1922, 1,861.





Figs. 32 i 33. — Una de les sales i sala de treball de la llibreria d'Escornalbou







Fig. 34. — Ex-libris de la Biblioteca Toda a Escornalbou



CATÀLEG GENERAL DE LES BIBLIOTEQUES DE BARCELONA. — Ha progressat normalment la seva formació (cf. vol. v, p. 248). Fins al 31 de desembre de 1922 les cèdules aplegades pugen a 48,689; per tant, l'increment en aquests tres anys ha estat de 28,159. S'hi han incorporat els llibres de les biblioteques que indiquem a continuació (advertim però que tot just hem començat la catalogació de l'Ateneu Barcelonès); indiquem la sigla amb què són representades en el catàleg:

|                                                               |      |
|---------------------------------------------------------------|------|
| Acadèmia de Ciències. . . . .                                 | AC.  |
| Ateneu Barcelonès . . . . .                                   | AB.  |
| Escola de Bells Oficis. . . . .                               | EBO  |
| Escola Elemental del Treball . . . . .                        | EET. |
| Escola d'Indústries Tèxtils . . . . .                         | EIT. |
| Escola Superior d'Agricultura . . . . .                       | ESA. |
| Foment del Treball Nacional . . . . .                         | FT.  |
| Institut d'Electricitat aplicada. . . . .                     | IEA. |
| Institut d'Orientació Professional. . . . .                   | IOP. |
| Junta de Ciències Naturals . . . . .                          | JCN. |
| Oficina d'Estudis Jurídics. . . . .                           | OEJ. |
| Seminari d'Arqueologia i Història de la Universitat . . . . . | FSH. |
| Servei d'Estudis Sanitaris . . . . .                          | SES. |

ELS DONATIUS DEL SR. EDUARD TODA. — El senyor Inspector de la BIBLIOTECA ja els comenta en la memòria llegida en 1922 en la festa anual de l'Institut, i si bé és impossible assenyalar-los tots amb detall, en farem un poc la història.

Començaren en 1920 amb la donació de la seva rica col·lecció elzeviriana, a la qual s'ajuntaren després paulatinament moltes notables edicions dels Països Baixos del segle XVII, algunes d'elles de la impremta de Guillem Blaeuw, l'amic de Tico Brahe, i estampacions espanyoles d'aquelles terres, etc. Aquesta col·lecció, instal·lada en armaris, arreglats a posta, del despatx de la Secretaria de l'Institut, fou sempre la preferida de l'afectuós donador; ell mateix molt sovint es complau en enriquir-la amb exemplars que personalment ens porta. Fent costat a les petites edicions clàssiques inaugurades pels Elzevirs en 1629, ha volgut que s'hi adjuntessin les impressions que posseïa d'autors grecs i llatins dels segles XVII.<sup>e</sup> i XVIII.<sup>e</sup>. N'hi ha d'esplèndides, sortides de les premses italianes, com la formosa edició del palimpsest *De republica* de Ciceró, del cardenal Mai (Roma, 1822), en magnífica conservació.

Vingueren després en llarga corrua de caixes les col·leccions de revistes angleses de la primera meitat del segle XIX.<sup>e</sup>, totes ben relligades. És un orgull poder veure avui arreglades en les nostres sales les sèries prestigioses de la *Edinburgh Review* (des de 1802) i de la seva rival, la *Quarterly Review* (des de 1809), fundada pels *Tories*, com l'altre ho havia estat pels *Whigs*, en les quals havien col·laborat W. Scott, Macaulay, Carlyle o bé Southey, Disraeli i Gladstone. Al costat d'aquestes revistes, que donaren el to a les altres del segle XIX.<sup>e</sup> podem ara, també, oferir als nostres llegidors, entre d'altres, la vella col·lecció de *The Spectator*, òrgan un temps dels radicals anglesos, i la *Saturday Review*, o bé *magazines*, com el *Blackwood Magazine* (1817), on havia col·laborat W. Scott, o els *Household Words*, dirigit per Ch. Dickens, o el *Temple*



*Bar o Nineteenth Century*, inaugurat en 1877 amb un sonet de Lord Tennyson. Entre les revistes en llengua francesa assenyalen una sèrie prou nodrida dels volums apareguts en el segle XVII.<sup>e</sup> del *Journal des Savants*, la més antiga de les revistes de crítica literària, i sobretot una sèrie de cinquanta tres volums de les *Lettres historiques* de la Haia (1692-1718) i de les *Nouvelles républiques des lettres* (Amsterdam), des de 1684.

Més tard vingueren els llibres de biografia i *petita història*, com diuen els anglesos, memòries, autobiografies i reculls d'anècdotes personals. La riquesa d'aquesta secció era insospitada per tothom, i per tal d'enquibir-la degudament, ens ha calgut fer construir més de 80 metres lineals de prestatgeria metàl·lica. Abundant especialment en títols anglesos, no hi falten els noms més importants de la biografia francesa.

Després tocà el torn a la literatura anglesa i italiana. Precioses edicions, adornades, segons la costum del temps, amb frontispicis gravats a l'acer, dels poetes de llengua anglesa del segle XVIII.<sup>e</sup> i primeries del XIX.<sup>e</sup>, i estampacions dels segles XVI.<sup>e</sup> i XVII.<sup>e</sup> dels autors italians, han situat els nostres catàlegs de la secció literària a un nivell que no assoleix segurament cap altre biblioteca de Barcelona. Esmentem encara una curiosa sèrie de novel·les nordamericanes moderníssimes, que ens mostren un aspecte poc conegut entre nosaltres del llibre contemporani. Entre els títols de la literatura francesa, també ben representada, hem de recordar, almenys, una col·lecció dels *Almanacs des Muses* (Paris, Delalain). Les obres il·lustrades, a les quals fou tan aficionat el Sr. Toda, que una tan bella col·lecció de gravats i estampes té aplegada en son castell d'Escornalbou, han estat una sorpresa quan s'han ofert als nostres ulls en sortint de les caixes que ens les duïen. Amb elles hem pogut formar una secció que abans tot just era iniciada. Belles litografies i acers en llibres de viatges o de reproduccions d'obres d'art, ens donen bona mostra d'un estil que va atènyer a Anglaterra extraordinària difusió en la primera meitat del segle passat.

En aquesta ràpida impressió deixem per al final les obres de bibliografia, l'utilatge indispensable al bibliotecari (assenyalen els catàlegs de les edicions elzevirianes), que ens fou generosament cedit, amb tot i que bona part d'ell és encara necessari al Sr. Toda. Aquest era el cas del diccionari de La Serna Santander o del d'anònims anglesos de Halkett i Laing.

Per força ha d'ésser incompleta la nostra enumeració. Res hem pogut dir de les obres històriques en francès i anglès, de la notable secció de campanyes i fets militars, ni dels tractats de jocs i esports, ni dels llibres sobre teologia protestant. Portem catalogats, fins a la data, més de 4,998 títols, i encara no ens ha estat possible, ni de molt, malgrat el zel del personal, acabar la tasca.

Talment sembla impossible que un sol home, amb tot i l'activitat extraordinària del reconstructor d'Escornalbou, hagi pogut acoblar tants llibres, la majoria formant diverses col·leccions especialitzades. I això essent fet com un descans i al marge del seu treball, d'una intensitat formidable, en empreses mercantils i financeres.

Durant els llargs anys de l'estada a Londres del Sr. Toda, mentre des de lluny, quan no podia d'altra manera, anava dirigint la restauració del vell monestir d'Escornalbou, aplegava llibres en quantitat immensa per tal de nodrir-ne la biblioteca que hi somniava. Quan s'hi instal·là, després de la guerra, unes catorze sales n'eren plenes. D'elles sortiren les grans donacions a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, les que anaren a la biblioteca benedictina de Montserrat i l'envejable col·lecció de llibres i



relacions estrangeres de viatges per Espanya, que s'instal·larà a l'Arxiu Municipal Històric de Barcelona fent costat als papers del nostre gran explorador Ali-Bey i a la col·lecció de totes les edicions de les seves obres, aplegada, també, pel Sr. Toda. De com eren plenes les sales d'Escornalbou en dona mostra la vista d'una d'elles, que publiquem (fig. 32), presa abans que molts dels seus llibres baixessin, per a no tornar-la a pujar, l'encinglerada costa del castell ressuscitat. Els qui hem fruit de la cavalleria i franca hospitalitat del Sr. Toda i ens hem engrescat amb les riqueses bibliogràfiques allí concentrades, recordarem sempre amb il·lusió aquelles hores en què ajudant el propietari generós omplenàvem les caixes que ens eren destinades.

Però a Escornalbou hi resten encara molts llibres. Hi ha els manuscrits procedents de les velles abadies tarragonines; hi ha, sobretot, la col·lecció d'estampacions italianes d'obres espanyoles, en la bibliografia de les quals treballa ara, amb delit i il·lusió de jove, l'autor de la *Bibliografía española de Cerdeña*. Donem una reproducció de la sala (fig. 33) on són estotjats aquests llibres.

Els que formaren la biblioteca d'Escornalbou duen tots un ex-libris que en recordarà la procedència (fig. 34). El primer, de gran format, fou dibuixat a Londres, en 1913, per C. G. Underwood, de la London Genealogical and Heraldic Agency. Se'n féu una primera reproducció litogràfica en negre i tres en fotogravat, de tres mides i en diferents colors.

En 1914 l'artista J. Triadó va dibuixar a Barcelona altre ex-libris, del qual se'n feren dos tiratges, de diferent mida, els dos en negre i vermell. Finalment, en 1921, el Sr. Pau Font de Rubinat en féu un altre, aprofitant el dibuix d'un vell plat de l'antic convent, del qual n'hi ha dos estats, de tamany diferent, en blau i en bistre.

EL DONATIU MIRET I SANS. — El dia 30 de desembre de 1919 moria a Barcelona el Sr. J. Miret i Sans, membre de l'Institut. No feia gaire temps que s'havia publicat el seu darrer llibre, *l'Itinerari del rei Jaume I*, en el qual treballava frisosament els últims anys de la seva vida. Sentia, d'una manera fonda, els lligams de la companyonia en tots els ordres, i ho demostrà fent hereu l'Institut dels seus treballs impresos i manuscrits i de la seva llibreria d'estudi. Ens ha tocat la dolorosa complaença de rebre i catalogar aquells nombrosos volums, marcats quasi tots amb la seva firma i plens de testimonis del gran servei que li feien. La característica dels llibres que formen el llegat Miret i Sans és el de donar una idea exacta de la vida d'historiador del que fou son propietari. Indiferent al culte exterior dels llibres, els apreciava, adquiria i conservava pensant sols en l'eficàcia de llur contingut. Les seves relligadures no eren de preu, però tenia ben pocs llibres en rústega. Pensant en la major facilitat de la consulta solia aplegar en volums facticis, de caràcter homogeni, els fullets que li eren necessaris. D'aquests reculls n'hem rebut una col·lecció notable, on es troben la majoria de les monografies curtes i extrets de revistes interessants per a la història de Catalunya i la França meridional a l'Edat mitjana. En aquest rengle, el preferit dels estudis den Miret, disposava d'un complet utilatge bibliogràfic, el qual ha completat un fons que era indispensable en la nostra BIBLIOTECA. Home molt amic del viatjar, per plaer i per completar sos estudis en els arxius i biblioteques estrangeres que tan bé coneixia, tenia una curiosa col·lecció de guies



i itineraris que fan bon paper al costat dels que ens proporcionà la llibreria Borràs. Forma en conjunt la biblioteca Miret un total de 829 obres, les quals han estat assenyalades amb un ex-libris que perpetuï el nom del donador, dibuixat per En J. Pey. Constitueixen un ingrés d'una solidesa científica remarcable, la utilitat del qual ha estat tot seguit apreciada pels nostres estudiosos.

En Miret sentia una atracció gran per la història de l'extrem Orient, i amb l'objecte que la BIBLIOTECA es pogués nodrir d'obres que s'hi refereixin, ens deixà en testament una quantitat per adquirir-ne. Aquest llegat i el dels seus llibres, ben digne d'exemple, conservarà en la nostra Casa, juntament amb la inscripció del seu nom en la làpida dels donadors, el record d'aquell amic sincer i cordial, al qual la dedicació a uns estudis de severes i precises exigències no va limitar mai els horitzons de les curiositats més variades.

ADQUISICIÓ DE MANUSCRITS : *Donatius* :

755. *Peregrinació a Jerusalem*. S. XVIII.  
Del Sr. Ramon d'Alòs.
757. Juan de S. Juan, *Señales para un día de Batalla*. S. XVIII.  
Segueixen altres papers militars sobre fortificacions i campanyes de la mateixa època. S. XVIII.
758. Poesies autògrafes de Mossèn Verdaguer. Dipòsit del Museu del Parc.
759. *Ad magnificum et generosum virum dominum Delphinum Venerio, Johannis de Spilimbergo oratio*. Pergamí. S. xv.  
Del Sr. Joan Terradas.
760. J. R. A., *Colección de varios cuentos contados por varios y que yo dedico a nadie*. Barcelona, 1863-68. Quatre vols.  
Del Sr. Joan Terradas.
761. Art de notaria i formulari notarial, en llatí. Escrit de mà catalana. S. xv.  
Del Sr. Soler i Palet.
766. *Repetició dels Hymnes del Breviari*. 1774.  
Del Sr. Joan Terradas.
767. Timoteu Valls, *Recorts*. Autògrafs dels articles que publicà en el setmanari *Lo pensament català*.  
Del Sr. Joan Terradas.
769. Vocabulari llatí, amb correspondències catalanes. S. xv.  
Havia pertangut a la Biblioteca de Bellpuig de les Avellanès. Dins es conserva una carta del bibliotecari Ignaci Torres Amat al P. Jaume Pasqual, que hi fa referència.  
Del Sr. Ramon d'Alòs.
773. *Mapa del seno mexicano*. Cádiz, 1778.  
Del Sr. Rafael Patxot.
774. *Báz-námah*. Manuscrit persa.  
Del Sr. Eduard Toda.
775. Àlbum de dibuixos a la ploma fets per un anglès, que no s'anomena, a Itàlia, l'any 1822.  
Del Sr. Eduard Toda.



778. *Libre de les serimonies y coses memorables de la vila de Puigcerdà*. 1584.  
Del Sr. J. Miret i Sans.
779. *Libre dels Privilegis de la vila de Puigcerdà*. S. xv-xvi. Pergamí.  
Del Sr. J. Miret i Sans.
781. *Reflexions sur l'eloquence française*. S. xix.  
Aquest manuscrit i els següents fins al n.º 829 són donatius del Sr. E. Toda.
782. *Máximas políticas del célebre político español D. Antonio Pérez*. S. xviii.
783. T. Campanella, *Monarchia spagnola*. S. xvii.
784. *Pezzi d'istoria d'Antonio Perez ... nella quale si dipinge la natura della Fortuna*. S. xvii.
785. Mary Omsby, *Diari de viatges en anglès dels anys 1824-1838*.
786. Àlbum de dibuixos al llapis i a la ploma, i d'aquarel·les. Text anglès. L'autor no s'anomena. És de principis del segle xix.
787. *Expositio in psalmos per magistrum F. Petrum de Rojas. Hispalí. Anno Domini 1577*.
788. Bayle Bernard, *A Life's Trial*. Drama en tres actes, imprès a Londres, on fou estrenat en 1857. El text imprès és ple de correccions manuscrites i afegits, aparentment autògrafs, per una nova edició, molts d'ells escrits en fulls blancs intercalats.
789. *Introduction to Botany*.  
Sense nom d'autor. Molts dibuixos en llapis, pulcrament fets, alguns acolorits, il·lustren el text.
790. *Tractatus de actibus humanis. Tractatus de sacramento Matrimonii*. Escrit el primer en 1712 per fra Tomàs Antimor. Entre els ff. 254-255 una poesia de Nadal, en català.
791. *Discursos políticos de Antonio Pérez*. S. xviii.
792. *Ordinacions de la Cofradia de Mercaderes de la Ciudad de Huesca*. S. xvi, amb afegits i autenticacions posteriors. Escrit a dues tintes, amb una pintura de Sant Francesc al f. 1. Paper.
793. Exemples i problemes d'aritmètica, en català, amb curiosos dibuixos a peu de plana. Sembla escrit per Joaquim Canals de Foraster. S. xviii-xix.
794. *Norte de Principes, por Antonio Pérez*. S. xviii.
795. Repertori bíblic en anglès. 1758. Amb dedicatòria de H. Worsley.
796. *Tractatus moralis de sacramento matrimonii*, i altres qüestions teològiques. S. xviii.
797. *Relatione della caduta del Conte Duca d'Olivares*. Madrid, 1643.
798. *Plan einer vollständigen allgemeinen Weltgeschichte*. Escrit cap a 1780.
799. A. de Castilho, *Metaphysica*. Coimbra, 1685?
800. *The elements of fluxions*. 1741.
801. Àlbum de dibuixos i aquarel·les, fet d'un anglès, que no s'anomena, cap a començaments del segle xix.
802. Erasmus, *An essay upon Christian Marriage*. S. xviii.
803. *Tizon de las Casas de España*. S. xviii.
804. *Quaestiones proemiales de ipsa theologia*. Continua més endavant *Theologia catechitica* i altres tractats semblants. 1733.



805. *Philosophia Iesuitica sive peripatetica moderata*. Gravats intercalats d'autor català. S. XVIII.
806. J. Figuerola, O. M., *Brevis in universam Aristotelis logicam institutio*. 1600.
807. Ch. Morgan, *The art of chemistry*. 1774.
808. Compendi de Dialèctica, pel prevere Pons, beneficiat d'Ulldemolins. 1768.
809. Vicentius Casaña, *Comentaria in universam Aristotelis Philosophiam*. S. XVIII. Gravats intercalats.
810. Sermonari en castellà. S. XVII.
811. Abbate Taverna, *Canzone prima in morte de ... D. Pietro Aldobrandino, duca di Carpineto*. S. XVII.
812. Tractat de matemàtiques en anglès. S. XIX.
813. Aritmètica i geometria en castellà. Principis del segle XIX.
814. Juan Alvarez Borjes, *Practica y observaciones pertenientes al arte de albeyteria*. 1680.
- Segueix un receptari, amb llistes de medicaments en català, copiat el segle XVIII, i un *Dialogo de theorica de albeyteria*, finant amb un altre receptari en català.
815. Ch. Rivington, *Notes of an excursion through the Netherlands and up the Rhine to Wiesbaden and Francfort*. 1828.
816. Woodhouse, *A voyage to Middleburg and other parts of Zaland*. 1747.
817. W. Sargrant, *Collectanea*. 130 vol. *Topographical Gloucestershire*. S. XIX.
818. D. F., *Fabrica de la experiencia de Principes*. En vers. S. XVII.
819. *Notes et Extraits de divers ouvrages politiques et littéraires*. Tome 1. Segona meitat del segle XIX.
820. Àlbum de poesies angleses que havia pertangut a Miss M. J. S. Bishop, de Hampstead. S. XIX.
821. *Derivationes Graeci Testamenti vel Compendii*. En grec i llatí. S. XVIII.
822. Dietari en francès, escrit a les primeries del segle XIX, de les impressions suggerides per les seves lectures a un autor que no s'anomena.
823. Recull d'oficis i comunicacions (1838-1861) pertanyents a l'antic consolat dels Estats Pontificis a Càller.
824. Diari de navegació d'un bergantí en la travessia d'Algeciras a Veracruz. 1811.
825. Executòria de D. Alonso Lavisi, fet comte de Neocastro pel rei Ferran el Catòlic (és còpia del s. XVIII), i altres documents referents a la mateixa família.
826. *Barque «Clara» of Liverpool from London towards Bombay*. 1875.
827. *Sonnets by various authors jocose, satirical and Burlesque*. Són traduccions parafrasejades d'autors espanyols. S. XIX.
828. *Nile Voyage. 1873-1874*. Conté els memoràndums de despeses, lloguer d'embarcació, etc., per aquest viatge, fet per un anglès anomenat William Mac Gregor.
829. *Diary of movements and events from 1 august 1838*.
833. Tres llibretes contenint *Cançons de Pandero*, recollides a l'Urgell en 1901.
834. *Alguns instruments dels transumptos del Archiu de la Colegiata d'Ager*. S. XVIII.
835. E. de Aviraneta, *Memoria dirigida al Gobierno Español sobre los planes ... para aniquillar la rebelion en las Provincias del Norte*. És còpia de l'edició impresa a Toulouse en 1841.
836. Memòries de la segona guerra civil a Catalunya. En espanyol; sense títol.



837. *Defensa del Mariscal de Campo D. Miguel Gomez*, por el Coronel ...  
D. T. de R. y. R. S. xix.
- 838-839. E. Carreras Perelló, *Libro de escritos literarios*. 1861. S. xix. Dos volums. Ben caligrafiat i relligat.  
Els manuscrits anteriors són donatiu del Sr. Joan Terradas.
840. Voltaire, *La muerte de Cesar*. Traducida del francès al Espanyol por ...  
D. Francisco Altés, socio de la Academia de Buenas Letras. És en vers.  
Del Sr. Lluís M. Vidal.
842. Correspondència de F. Sánchez Garrido. S. xx.  
Reservada la seva consulta.
- 843-844. *Comentarios de la guerra de España desde el principio del reynado del rey Phelipe V hasta la paz General*. S. xviii. Dos vols.  
Aquest manuscrit i els que segueixen fins el n.º 848 són donatiu de la Casa Bassols de Barcelona.
845. *El Cid*. Tragedia ... traducida del Idioma francès al Espanyol. S. xviii. En vers.
846. *Diario de todo lo sucedido en el sitio de Gerona que hizo el Exmo. Señor Duque de Noailles con las tropas francesas en ... anyo 1710*.
847. *Visitas de Gabriel Fideo a Francisco Araoz*.  
Sobre les festes celebrades a l'església de Betlem de Barcelona en 1756.
848. *Lecciones de la historia de España*. (Solsona, 1864.) Anònim. Interessant per l'època contemporània. Arriba fins el naixement d'Alfons XII.

*Compra :*

756. Josep Ullastra, *Grammatica Cathalana*. Acabada de copiar en 1753.
762. Tormé i Liori, *Miscellaneos sobre la guerra de Cataluña desde 1639*. S. xvii.
763. *Descripción sucinta de los naturales de Cataluña*. S. xviii. Sobre la guerra de Successió.
764. *Noticias de la Península de California ... desde el año de 1521 ... hasta el de 1767*. Firmat a Mèxic el 25 de novembre de 1793.
765. *Epitome histórico del Real Monasterio y portentoso Santuario de la Sma Virgen de Monserrate*. S. xviii.  
Fragments incomplets que semblen autògrafs.
768. Lògica en llatí. S. xv.
770. *Libro llamado triste deleytación fecho por F. A. D. C.* — Cf. Massó Torrents, *L'antiga Escola poètica de Barcelona* (Barcelona 1922), p. 74-76
771. Llibre dels Repartiments de la ciutat d'Oriola. En castellà i català. S. xiv.
772. Poema llatí en alabança del rei Jaume II d'Aragó. S. xiv. Comença: «Lux patris et Geniti sancti spiraminis esto...»
776. Formulari llatí que sembla de procedència leonesa o palentina. *Ars dictandi*. Regles prosòdiques en vers. Pergamí. S. xiii.
777. *Liber professionum religiosorum monasterii sancti Patris nostri Augustini Barchinonensis ordinis eremitarum ejusdem inceptus dia 6 Maii anno 1668*.
780. E. González Hurtebise, *Bosquejo histórico de la villa de S. Feliu de Guixols*. 1905. Manuscrit autògraf, en disposició d'anar a la impremta, juntament amb una carpeta contenint nombrosos materials i fotografies per escriure i il·lustrar l'obra.



830. *Memorial de tots los mobles de Se'afí de Masdovelles*. Octubre de 1538. Hi ha l'inventari dels llibres.

831. Manuscrit d'obres de Bernat Metge. Cf., en aquest mateix BUTLLETÍ, pàg. 366.

832. Narcís de Sant Dionís, *Libre de les constitucions de Catalunya*. Segueixen notícies i documents de la Generalitat de Catalunya. Relligadura de l'època.

841. *Llibre de Aritmética práctica de Felix Bertran, Colegiat en lo Collegi de las Escuelas Pias de Igualada*. 1763. Manuscrit interessant per la seva caligrafia.

#### ADQUISICIONS DE LA SECCIÓ D'INCUNABLES I RESERVA.

*Incunables*. — Arnoldus, *Oratio contra monasteriorum commendas* [Roma, E. Silber?]. Cf. *Cat. Inc. Brit. Mus.*, IV, p. 125.

— Baduarius, Seb., *Oratio ad Alexandrum VI*. [Roma, S. Plank, 1492?]. (Hain, 2242.)

— Bonetus, Nicolaus, *Metaphysica*. Barcelona, Pere Miquel, 1493, 24 novembre. (Haebler, *Bibl. Ibér.*, 72.)

— Buridan, J., *Tractatus summularum*. París, 1487, 15 novembre, J. Carchagni. (Hain, 4110.)

— Campanus, J. A., *Oratio ad exhortandos principes Germanorum contra Turcos*. [Roma, Plank; 1471?]. (Hain, 4289.)

— Colom, Christophorus, *Epistola de insulis Indie supra Gangem nuper inventis*. [Roma, S. Plank?]. (Cf. Harisse, *Bibliot. Americana vetustissima*, 4. (Hain, 5489.)

— *Consolat de Mar*. Barcelona, Pere Posa, 1494, 14 juliol. (Haebler, *Bibl. Ib.*, 164.) Exemplar defectuós, però amb colofó, d'aquesta rara edició.

— Dalburgius, J., *Gratulatio Innocentio VIII*. [Roma, Silber]. (Hain, 5910.)

— Degui, P., *Formalitates breves*. [Sevilla, Polono, 1500]. 6 ff. s. n. Tipus romans. [f. 1, en gòtic:] Formalitates breves. [f. 1 v.] ¶ Libellus formalitatū p Reverēdū mgrm Petrū | dagui psbyte in arte Reverē ac clariffimi uiri | magistri Raymundi Lulli peritiffimū sacre the= | ologie pfefforem editus : feliciter incipit. [f. 6 v.] ¶ Cōposuit magister petr⁹ dagui pntes breues di | ftinctiones rome āno dñi .m.cccc. octuage- | fimo fexto. die uero decima decembris.

No citat per Haebler. Un exemplar igual fou anunciat en el n.º 706 del Catàleg 402 de la casa Maggs Brothers, de Londres.

— Degui, P., *Tractatus de differentia*. [Sevilla, Polono, 1500]. (Haebler, *Bibliografia Ibérica*, 198.)

— Euclides, *Liber elementorum in artem Geometrie*. Vicenza, Leonardus de Basilea & Guilielmus de Papia, 1491, 20 Kls. junii.

Tipus romans.

— Georgius Bruxellensis, *Interpretatio in summulas magistri Petri Hispani*. Lió, P. Marechault & B. Chaussard, 1497, 20 gener. (Copinger, 2988.)

— Hugo de Sancto Caro, *Expositio missae*. [Roma, St. Plank, circa 1485]. (Cf. Hain, 8979; Reichling, I, 218.)

— Lombardus, P., *Textus sententiarum*. Basilea, N. Kesters, 1489, 29 novembre. (Hain, 10196.)



— Lull, R., *Liber de laudibus beatissime virginis Marie. Libellus de natali pueri parvuli. Clericus Remundi. Phantasticus Remundi*. Paris, J. Petit, 1499. (Hain, 10327.)

— Mataratius, Franciscus, *De componendis versibus hexametro et pentametro opusculum*. Venècia, Erhardus Ratdolt, 1468 [sic, per 1478], 7 Kls. desembre. (Hain, 10889.)

— Mela, Pomponius, *Geographia*. Venècia, Erhardus Ratdolt, 1482, 5 Kls. agost. (Hain, 11018.)

— Oppianus, L. L., *Helieutica seu de piscatu*. Colle, 1478, 12 setembre. (Hain, 12015.)

— Sanchez de Vercial, Cl., *Lo Sacramental*. Lleyda, H. Botel, 1495, 5 novembre. (Haebler, 600.)

— Spinola, J., *Oratio Ludovico Marie Bari duci*. [Roma, 1492]. (Hain, 14956.)

— Thomas Aquinatis, *Opuscula*. Venècia, H. Liechtenstein, 1490, 6 setembre. (Pellechet, *Catalogue*, 1093.)

— Torquemada, J. de, *Meditationes*. Roma, Stephanus Plank, 1498, 21 agost. (Hain, 15728.)

Exemplar mancat de 2 ff.

— Valascus, F. *Oratio ad Innocentium VIII*. [Roma, S. Plank, 1485]. (Hain, 15760.)

— Vicens Ferrer, St., *De fine mundi*. [Roma?], 1477. 12 maig. 20 ff. s. n. ni signatures. Tipus romà. 23 ratlles a cada pàgina. [f. 1] Mirabile opusculū Sancti Vincencii or- | dinis predicatorū : de fine mūdi. In quo poti- | ffimū cōtinent̃ tria... [f. 20 v.] De fine mūdi p̃pheciam̃ [sic] it̃pretatō Scti Vin- | cencii ordinis p̃dicatorū finit feliciter, 1477. | anno dñice incarnationis. Die uero. 12. May. | Laus deo.

Segueix : *Oratio Sancti Vincencii super egros*.

— Vicens Ferrer, St., *Sermones de sanctis*. Venecia, Jac. de Leucho, 1496, 12 novembre. (Hain, 7010.)

*Impressions més importants dels segles XVI i XVII.*

— Agustí, St., *Meditationes. Soliloquia. Manuale atque Psalterium*. Valencia, J. Jofre, 1525.

Gòtic. Gravats.

— Argensola, *Rimas de Lupercio i del doctor Bartolomé Leonardo Argensola*. Zaragoza, Hospital Real, 1634.

— Aristotil, *Eticorum Aristotelis traductio noua per Leonardum Aretinum*. Barcelona, J. Luschner, 1502.

Gòtic. Exemplar incomplet.

— Beja, Ludovicus de, *Responsiones casuum conscientiae...* Hac nostra aeditione additi sunt aliqui breves sed doctissimi casus et tractatus... cum indicibus locupletissimis. Barcelona, Lelius Marinus, 1596.

— Bellarmino, R., *Arte de bien morir...* traduzido de latin en castellano por el Licenciado Geronymo de Funes. Barcelona, Matevat, 1624.

— Bouvelles, Charles, *Responsiones ad novem quesita Nicolai Paxii*. Paris, Josse Bade, 1521.

Gòtic. 8 ff.



*Brevissimo atajo de amar a Dios.* Barcelona, Amorós, 1513 (?).

Gòtic. 36 ff. s. n. Sign. a- d<sub>8</sub>, e<sub>4</sub>. [f. a<sub>1</sub>:] Hum breuiffimo atajo : e ar- | te de amar a dios : con otra arte de cō | templar : e algunas otras reglas bre- | ues para ordenar la piēsa en el amor | de dios [un gravat a sota representant St. Bernat i la Verge; al verso, gravat representant l'Anunciació; f. e<sub>3</sub> v., colofó:] Estāpado en la ifigne

**Hum breuiffimo atajo: e arte de amar a dios: con otra arte de cō templar: e algunas otras reglas breues para ordenar la piēsa en el amor de dios.**



Fig. 35. — *Atajo de amar a Dios*  
Barcelona, Amorós

que della hizo Miramamolin Almançor... Compuesta por Abulcacim Tarif. Valencia, P. P. Mey, 1606.

— Montanyans, J., *Disputatio de armis*. València, Franciscus Romanus, 1536.

Gòtic. Gravat en la portada.

— Moradell, Domingo, *Preludis militars* en los quals se tracta lo que han de

Ciudad d̄ Bar | celona por Carles amoros Prouēfal. | a vj. d̄ Jenero En el año M.D.V.XIIJ [sic] [Marca de l'impressor].

— Català Barcelonès, J., *La illustrissima catalana la protomartyr de las Españas Barcelonesa gloriosa, vida, mayrtiri y triunfos de la admirable verge Santa Eulalia ab son ultim triunfo de Monjuych a sa Bandera y plantas*. Barcelona, J. Romeu, 1642.

— *Constitutiones synodales Vicensenses editae anno Domini MDLXXXX*.

Tarragona, Philippus Robertus, 1591.

— Guevara, A. de, *Epistolae familiares*. Salamanca, P. Lasso, 1578.

— Lavinheta, B., *Opera omnia quibus tradit artis Raymundi Lulli compendiosam explicationem*. Colonia, Zetzner, 1612.

— Lull, R., *Arbor scientiae*. Lió, G. de Villiers, 1519.

Gòtic.

— Lull, R., *Introductorium magne artis generalis*. Paris, G. de Villiers, 1515.

Gòtic.

— Lull, R., *In Rhetoricen Isagogae*. Paris, Josse Bade, 1515.

— Luna, Miquel de, *La verdadera historia del rey Don Rodrigo en la qual se trata la causa principal de la pérdida de España y la conquista*



saber y observar los oficiales majors, y menors de guerra, y los soldats de la insigne Ciutat de Barcelona. Barcelona, Jaume Romeu, 1640.

— Ordoñez, B., *La Eulalida*. Tarragona, Phelipe Roberto, 1590.

Del Arco, *La imprenta en Tarragona*, n.º 36.

— *Origine des premiers mouvements de rebellion en la Principauté de Catalogne et de la mort funeste de son Viceroy Par le Sieur Cosmophile*. Ruremonde, G. du Pree, 1654.

— Pacius, Iulius, *L'art de Raymond Lullius esclaircy par...* Où est enseignée une methode qui fournit grand nombre de termes universels d'Athributs, de Propositions & d'Argumens, pour le moyen desquels on peut discourir sur tous sujets, amplifier un discours, trouver des Questions et les resoudre facilement. Paris, F. Julliot, 1619.

— Padecopeo, G., *Soliloquios amorosos de un alma a Dios*. Trad. de Lope de Vega Carpio. Barcelona, Cormelles, 1626.

— Peña, Francisco, *Relacion sumaria de la vida, milagros i Actos de la Canonización de S. Raymundo de Peñafort*. Roma, Nicolas Mucio, 1601.

— Perez de Guzman, F., *Crónica del Serenissimo Rey Don Juan segundo*. Pamplona, Tomás Porralis, 1591.

— Perez de Valencia, J., *Centum ac quinquaginta psalmi Davidici cum... expositione*. Lió, J. Thoma, 1514, 7 novembre.

Gòtic, amb gravats en la portada i en les capitals. Relligada a continuació es troben les exposicions dels *Cantica canticorum Salomonis*. Lió, J. Thoma, 1514, 23 octubre.

— Perpenyà, Thomas de, *Art y stil per a scriure*. Valencia, D. Gumiel. [fol. a<sub>1</sub> amb un gravat] ART y stíl para scriure a totes p= | fones de quafeuol estat q̄ sien. | E diuerfes maneres de comp= | tes abreuïats molt neceffaris pa totes | perfones. [f. c<sub>8</sub>] ¶ Per mitja del diuinal adiutori fonch acabada la present fuma per mi Thomas de per | penya Ciutada de Leyda pregāt als q̄ mes de mi hi sabrà, ab amor lo coregeixquē. amē. | Diego de gumiel en Valencia.

Gòtic. 24 ff. s. n. La data d'un dels models de cartes d'aquest formulari és l'any 1510. Una altra carta figura ésser adreçada a l'arquebisbe de Saragossa Alfons d'Aragó (1478-1520). Per tant, aquest curiós fullet, que no sabem que hagi estat mai descrit, degué estampar-se entre 1513, data en què comença a treballar En Gumiel a València, i 1520. La tipografia d'aquest llibre, executada amb quatre tipus de lletra, és excel·lent.

— Porta, S. de, *Sermones festivitatum annualium beatissime virginis Marie*. Valencia, J. Jofre, 1537.

Amb gravats.

— *Recollecta de tots los privilegis, provisions, pragmatiques e ordinacions de la fidelissima villa de Perpinya*. Barcelona, J. Rosenbach, 1510.

Gòtic. 2 ff. preliminars (manca el primer en el nostre exemplar) + LXXII ff. (sign. a-1<sub>8</sub>) + 25 ff. s. n. (sign. A-C<sub>8</sub>, D<sub>3</sub>).

Al f. A<sub>8</sub> comença, amb una portada en vermell, la *Taula dels estils de la cort del Veguer de Roffello e de Vallespir*.

Colofó amb el signe d'En Rosenbach.

— Roca, Antich, *Arithmetica por ...* de Gerona compuesta y de varios Autores



recopilada ... Va afegit un compendio para tener y elegir los libros de Cuenta : traduzido de lengua Francesa en Romance Castellano. Barcelona, Claudio Bornat, 1564.

Posseïm un altra edició de la mateixa obra, també sortida de les premses Bornat l'any 1565.

— Rocaberti, Diego de, *Epitome historico compendiosissimo en diez romances*. Contiene las cosas mas notables acaecidas en el Mundo, dende su principio hasta el año del Nacimiento de Cristo, 1625. Mallorca, Gabriel Guasp, 1626.

— Sabunde, P., *Theologia naturalis sive Liber creaturarum*. Lió, Jac. Giunta, 1541.

Hi manquen, destruïts per la censura, els tres folis primers. Gòtic.

— Sanctiago, Hernando de, *Consideraciones sobre todos los evangelios de los domingos y ferias de la Cuaresma*. Barcelona, J. Cendrath, 1598.

— Sorio, Baltasar, *Tractatus sextuplex contra septem blasfemias*. Valencia, J. Jofre, 1511.

Gòtic. Vide Serrano, *Diccionario*, p. 231.

— Sylva de varios romances. Barcelona, J. Casarachs, 1696.

— Trellat fumariamēt | fet de la bulla o Cofraria del Pfaltiri o Roser : e cobles | a lahor e gloria de la facratif | fima z intemerada yge Ma | ria del Rofer. Valencia, 1546. 38 ff. s. n. Gòtic.

Sobre una edició de l'any 1535 d'aquest llibre, vegi's Serra Morales, *Diccionario*, p. 515.

— Virgili, P. V. *Maronis omnia opera*. Venecia, Phil. Pincio Mantuanus, 1505.

Amb gravats.

— Zapata, Juan, *Tratado de nuestra fe cristiana y ley verdadera*. Lérida, Lorenzo Robles, 1576.

**ARXIU.** — DOCUMENTACIÓ PROCEDENT DE L'ARXIU DE L'HOSPITAL DE SANTA CREU (cf. vol. v, p. 262). — Donem a continuació una llista dels Manuals notariais que han estat ordenats. No podem dir que ella sigui definitiva, per tal com resten uns pocs de dubtosos, sobretot alguns fragments per classificar; demés és possible que encara n'aparegui algun altre. Per a la classificació hem seguit, en tot el possible, la que tenien antigament, respectant-ne la numeració i les diverses sèries. Per altra part ens hem atès a l'ordre actual de col·lecció dels manuals en dues grans seccions, a la qual ens ha obligat la manca d'espai : vols. in-4.º i in-8.º la una, i in-folio l'altra. Cal tenir això en compte perquè, de vegades, com es veurà, les sèries d'una i altra secció es completen mútuament. Hi ha, però, certes llacunes que és possible que es puguin salvar amb documentació que encara es conservi a l'Hospital. — A.

#### MANUALS IN-4.º I IN-8.º

| FRANCESC JOVELLS  | PERE JANER         |                        |
|-------------------|--------------------|------------------------|
| xxi 1534-1535     | xxi Març-des. 1537 | xxvii 1542-1543        |
| xxii 1535-1536    | xxii 1537-1538     | [xxviii] 1544          |
| [xxiii] 1536-1538 | xxiii 1538-1539    | xxix 1544-1545         |
| xxiv 1538-1539    | xxiv 1539-1540     | xxx 1545-1546          |
| xxv 1539          | [xxv] 1540-1541    | [xxxi] 1547 (fragment) |
| xxvi 1539-1540    | [xxvi] 1542        | [xxxii] 1547-1548      |
|                   |                    | xxxiii 1548-1549       |
|                   |                    | [xxxv] 1550-1552       |



JOAN TOSI  
1542-1566

BERNARDÍ MENDOSA-  
JOAN DOT  
1542

JAUME D'ENCONTRA

I 1543-1546  
I 1546-1547  
1582  
1583-1584  
LXXII 1584-1585  
LXXIII 1586  
LXXIV 1587  
LXXV 1587-1588  
LXXVI 1588-1589  
LXXVII 1590  
LXXVIII 1590-1591  
LXXIX 1591-1592  
LXXX 1592-1594  
LXXXI 1594-1595  
I 1574-1576

TOMÀS VALLERS

*Aprícies*

[I] 1552-1553  
[II] 1553-1554  
III 1554-1555  
IV 1556  
V 1556-1557  
VI 1557-1558  
VII 1558-1559  
VIII 1559-1560  
IX 1560-1561  
X 1561-1562  
XI 1562-1563  
XII 1563-1564  
XIII 1564-1565  
XIV 1565-1566  
XV 1566-1567  
XVII 1568-1569  
XVIII 1569-1570  
XIX 1570-1571  
XX 1571-1572  
XXI 1572-1573  
XXIII 1574-1575  
XXIV 1575-1576  
XXV 1576-1577  
[XXVI] 1577-1579

JOAN HONORAT JOVELLS  
VI 1573-1574

VIII 1575-1576  
X 1577-1578

SADURNÍ GUASCH  
1588-1593

BENET PUIG  
1591-1620

JOAN ANTICH TORRENTS

[V] 1594-1595  
[VI] 1596  
VII 1597  
VIII 1598  
[IX] 1599

MIQUEL AXADA

*Man. contractuum*

|        | I         | Parts.          |
|--------|-----------|-----------------|
| I      | 1585      |                 |
| II     | 1585-1586 |                 |
| VIII   | 1591-1592 |                 |
| IX     | 1592-1593 | 1. <sup>a</sup> |
| X      | 1593      | 2. <sup>a</sup> |
| XI     | 1593-1594 | 1. <sup>a</sup> |
| XII    | 1594      | 2. <sup>a</sup> |
| XIII   | 1594-1595 | 1. <sup>a</sup> |
| XIV    | 1595      | 2. <sup>a</sup> |
| XV     | 1595-1596 | 1. <sup>a</sup> |
| XVI    | 1596      | 2. <sup>a</sup> |
| XVII   | 1596-1597 | 1. <sup>a</sup> |
| XVIII  | 1597      | 2. <sup>a</sup> |
| XIX    | 1597-1598 | 1. <sup>a</sup> |
| XX     | 1598      | 2. <sup>a</sup> |
| XXI    | 1598-1599 | 1. <sup>a</sup> |
| XXII   | 1599      | 2. <sup>a</sup> |
| XXIII  | 1599-1600 | 1. <sup>a</sup> |
| XXIV   | 1600      | 2. <sup>a</sup> |
| XXV    | 1600-1601 | 1. <sup>a</sup> |
| XXVI   | 1601      | 2. <sup>a</sup> |
| XXVII  | 1601-1602 | 1. <sup>a</sup> |
| XXVIII | 1602      | 2. <sup>a</sup> |
| XXIX   | 1602-1603 | 1. <sup>a</sup> |
| XXX    | 1603      | 2. <sup>a</sup> |
| XXXI   | 1603-1604 | 1. <sup>a</sup> |
| XXXII  | 1604-1605 | 1. <sup>a</sup> |
| XXXIV  | 1605      | 2. <sup>a</sup> |
| XXXV   | 1606      | 2. <sup>a</sup> |
| XXXIX  | 1607-1608 | 1. <sup>a</sup> |
| XL     | 1608      | 2. <sup>a</sup> |
| XLI    | 1608-1609 | 1. <sup>a</sup> |
| XLII   | 1609      | 2. <sup>a</sup> |
| XLIII  | 1609-1610 | 1. <sup>a</sup> |
| XLIV   | 1610      | 2. <sup>a</sup> |
| XLV    | 1610-1611 | 1. <sup>a</sup> |

|           | Parts.                       |
|-----------|------------------------------|
| XLVI      | 1611 2. <sup>a</sup>         |
| XLVII     | 1611-1612 1. <sup>a</sup>    |
| XLVIII    | 1612 2. <sup>a</sup>         |
| XLIX      | 1612-1613 1. <sup>a</sup>    |
| L         | 1613 2. <sup>a</sup>         |
| LII       | 1614 2. <sup>a</sup>         |
| LIII      | 1614-1615 1. <sup>a</sup>    |
| LIV       | 1615 2. <sup>a</sup>         |
| LV        | 1615-1616 1. <sup>a</sup>    |
| LVI       | 1616 2. <sup>a</sup>         |
| LVII      | 1616-1617 1. <sup>a</sup>    |
| LVIII     | 1617 2. <sup>a</sup>         |
| LIX       | 1617-1618 1. <sup>a</sup>    |
| LX        | 1618 2. <sup>a</sup>         |
| LXI       | 1618-1619 1. <sup>a</sup>    |
| LXII      | 1619 2. <sup>a</sup>         |
| LXIII     | 1619-1620 1. <sup>a</sup>    |
| LXIV      | 1620 2. <sup>a</sup>         |
| LXV       | 1621 1. <sup>a</sup>         |
| LXVI      | 1621 2. <sup>a</sup>         |
| LXVII     | 1621-1622 1. <sup>a</sup>    |
| LXVIII    | 1622 2. <sup>a</sup>         |
| LXIX      | 1622-1623 1. <sup>a</sup>    |
| LXX       | 1623 2. <sup>a</sup>         |
| LXXI      | 1623-1624 1. <sup>a</sup>    |
| LXXII     | 1624 2. <sup>a</sup>         |
| LXXIII    | 1624-1625 1. <sup>a</sup>    |
| LXXIV     | 1625 2. <sup>a</sup>         |
| LXXV      | 1625-1626 1. <sup>a</sup>    |
| LXXVI     | 1626 2. <sup>a</sup>         |
| LXXVII    | 1626-1627 1. <sup>a</sup>    |
| LXXVIII   | 1627 2. <sup>a</sup>         |
| LXXIX     | 1627-1628 1. <sup>a</sup>    |
| [LXXXI]   | 1628-1629                    |
| [LXXXII]  | 1629-1630                    |
| [LXXXIII] | 1630-1631 [1. <sup>a</sup> ] |

*Rúbriques dels anys:*

I 1585-1597  
II 1598-1609  
III 1610-1621  
IV 1622-1630

GASPAR RIUDALBES

*Man. sive Protocollum*

I 1614-1615 (dues còpies)  
II 1615-1616 (fragment d'esborrany)  
[III] 1617 (dues còpies)  
[IV] 1617-1618  
[V] 1618-1619 (Joan Solà per Riudalbes)  
[VI] 1619-1620 (Joan Dot)



|        |            |                 |
|--------|------------|-----------------|
| [vii]  | 1620-1621  | [Feliu Vi-nyes) |
| [viii] | 1621-1622  | (Joan Dot)      |
| [ix]   | 1622-1623* |                 |
| x      | 1623-1624  |                 |
| xi     | 1625       |                 |
| xii    | 1625-1626  |                 |
| [xiii] | 1626-1627  |                 |
| [xiv]  | 1628       |                 |
| [xv]   | 1629       |                 |
| xvi    | 1629-1630  |                 |
| xvii   | 1630-1631  |                 |
| xviii  | 1631-1632  |                 |

ANTONI AXADA

*Protocol. contractuum*

|      | Parts.                                      |
|------|---------------------------------------------|
| i    | 1617-1618                                   |
| ii   | 1618-1619                                   |
| iii  | 1619-1620 1. <sup>a</sup> , 2. <sup>a</sup> |
| iv   | 1620-1621 »                                 |
| v    | 1621-1622 »                                 |
| vi   | 1622-1623 »                                 |
| vii  | 1623-1624 »                                 |
| viii | 1624-1625 »                                 |
| ix   | 1625-1626 »                                 |
| x    | 1626-1627 »                                 |
| xi   | 1627-1628 »                                 |
| xii  | 1628-1629 »                                 |
| xiii | 1630 »                                      |
| xiv  | 1630-1631 »                                 |
| xv   | 1631-1632 »                                 |
|      | i 3. <sup>a</sup>                           |

|         |             |                 |
|---------|-------------|-----------------|
| xxx     | 1632-1633   | 1. <sup>a</sup> |
| xxxi    | 1633        | 2. <sup>a</sup> |
| xxxii   | 1633-1634   | 1. <sup>a</sup> |
| xxxiii  | 1634        | 2. <sup>a</sup> |
| xxxiv   | 1634-1635   | 1. <sup>a</sup> |
| xxxv    | 1635        | 2. <sup>a</sup> |
| xxxvi   | 1635-1636   | 1. <sup>a</sup> |
| xxxvii  | 1636        | 2. <sup>a</sup> |
| xxxviii | 1636-1637   | 1. <sup>a</sup> |
| xxxix   | 1637        | 2. <sup>a</sup> |
| xl      | 1637-1638   | 1. <sup>a</sup> |
| xli     | 1638        | 2. <sup>a</sup> |
| xlvi    | 1638-1639   | 1. <sup>a</sup> |
| xlvi    | 1639        | 2. <sup>a</sup> |
| xliv    | 1639-1640   | 1. <sup>a</sup> |
| xlvi    | 1640        | 2. <sup>a</sup> |
| xlvi    | 1640-1641   | 1. <sup>a</sup> |
| xlvi    | 1641        | 2. <sup>a</sup> |
| xlvi    | 1641-1642   | 1. <sup>a</sup> |
| xlvi    | 1642        | 2. <sup>a</sup> |
| l       | [1642]-1643 | 1. <sup>a</sup> |
| li      | 1643        | 2. <sup>a</sup> |
| lii     | 1643-1644   | 1. <sup>a</sup> |
| liii    | 1644        | 2. <sup>a</sup> |
| liv     | 1644-1645   | 1. <sup>a</sup> |
| lv      | 1645        |                 |

*Rúbriques dels anys:*

|     |             |
|-----|-------------|
| i   | 1620-1624   |
| ii  | 1629-37, 39 |
| iii | 1640-1645   |

## Parts. ONOFRE LLOBET

|        |                                          |
|--------|------------------------------------------|
| [i]    | 1619-1620 (dues còpies, esberrany i net) |
| [ii]   | 1620-1621 (dues còpies, esberrany i net) |
| [iii]  | 1621-1622 (dues còpies, esberrany i net) |
| iv     | 1622-1623 (esberrany)                    |
| v      | 1623-1624 (esberrany)                    |
| [vi]   | 1624-1625 (esberrany)                    |
| [vii]  | 1625-1626 (esberrany)                    |
| [viii] | 1626-1627 (esberrany)                    |
| [ix]   | 1627-1628 (esberrany)                    |
| [x]    | 1628-1629 (esberrany)                    |
| [xi]   | 1629-1630 (esberrany)                    |
| [xii]  | 1631 (esberrany)                         |

JAUME JOAN ARIMON  
1646-1652JOAN F. CASALS  
*Esberrany*i a viii 1751  
i a vi 1752

RAFAEL DE RIUDOR

|     |                       |
|-----|-----------------------|
| xii | 1455                  |
| xvi | 1457-1458             |
|     | 1461                  |
|     | 1485-1486 (fragments) |

## MANUALS IN-FOLIO

RAFAEL CERVERA

*Man. contractuum*

|       |                  |
|-------|------------------|
| i     | 1474-1477        |
| ii    | 1477-1479        |
| v     | 1482-1484        |
| vi    | 1484-1485        |
| vii   | 1485-1487        |
| viii  | 1487 (incomplet) |
| ix    | 1488-1491        |
| x     | 1491-1492        |
| xi    | 1492-1493        |
| xiii  | 1494-1496        |
| xiv   | 1496-1498        |
| xv    | 1498-1499        |
| xvii  | 1501-1502        |
| xviii | 1502-1503        |

|        |           |
|--------|-----------|
| xix    | 1503-1504 |
| xx     | 1504-1505 |
| xxi    | 1505-1507 |
| xxii   | 1507      |
| xxiii  | 1508-1509 |
| xxiv   | 1509-1510 |
| xxvii  | 1513      |
| xxviii | 1513-1514 |
| xxix   | 1514-1515 |
| xxx    | 1515-1516 |

*Libri Communi*

|     |           |
|-----|-----------|
| i   | 1475-1476 |
| ii  | 1476-1478 |
| iii | 1478-1479 |
| iv  | 1479-1481 |

|      |           |
|------|-----------|
| v    | 1481-1482 |
| vi   | 1482-1483 |
| vii  | 1483-1485 |
| viii | 1485-1486 |
| ix   | 1486-1487 |
| x    | 1487-1488 |
| xiii | 1492-1494 |
| xiv  | 1494-1496 |

«Bursa» de Capítols Matri-  
monials, Sentències, con-  
còrdies, etc.

Segle xv-xvi

Bursa Scedularum commu-  
nium

Segle xv-xvi

\* En aquest Manual es llegeix : «Es de Gaspar Riudalbes, notari públic de Barcelona, qui feu llegat de sas escripturas al Hospital».



## FRANCESC JOVELLS

- I 1508-1517
- II 1517-1518
- III 1518-1519
- IV 1519-1520
- V 1520-1521
- VI 1521-1522
- VII 1522-1523
- VIII 1523
- IX 1523-1524
- X 1524-1525
- XI 1525
- XII 1525-1526
- XIII 1527
- XIV 1527-1528
- XV 1528
- XVI 1528-1529
- XVII 1529-1530
- XVIII 1530-1531
- XIX 1531
- XX 1531-1532
- XXI 1532-1533
- XXII 1533-1534
- XXIII 1534-1535
- XXX 1542
- XXXI 1543-1544
- XXXII 1543-1544
- XXXIV 1544-1544
- XXXV 1544-1544
- XXXVI 1545

*Libri testamentorum*

- I 1507-1534
- II 1535-1551

*Testaments. Notes*

Primera meitat del segle XVI

*Capítols Matrimonials*

## Notes

Primera meitat del segle XVI

*Libri Communi*

- I 1512-1517

## Notes

- 1508-1520
- 1520-1530
- 1530-1540

*Procures*

Notes, per F. Jovells i Honorat i Pere Jovells

Primera meitat del segle XVI

Vàries, núms. 1-10, 13-14

De Montserrat 1560-1578

*L. negociorum tab. inquisit.**off. vicariae Barchinone*  
1530*L. negoc. confratrie curritorum animalium*  
1517-1552*Capbreu de Galceran Marquet*  
1526-1527*Capbreu de Joanet de Boxadors*  
1541-1554

## PERE JANER

- I 1515-1517
- II 1517
- III 1517-1518
- IV 1518
- V 1518-1519
- VI 1519
- VII 1519
- VIII 1519-1520
- IX 1520
- X 1520-1521
- XI 1521
- XII 1521
- XIII 1521-1522
- XIV 1522
- XV 1522-1523
- XVI 1523
- XVII 1523-1524
- XVIII 1524
- XX 1524
- XXI 1524-1525
- XXII 1525
- XXIII 1525-1526
- XXIV 1526
- XXV 1526
- XXVI 1526
- XXVII 1526-1527
- XXVIII 1527
- XXIX 1527-1528
- XXX 1528
- XXXI 1528
- XXXII 1528
- XXXIII 1528-1529
- XXXIV 1529
- XXXV 1529
- XXXVI 1529-1530
- XXXVII 1530
- XXXVIII 1530

XXXIX 1530-1531

XL 1531

XLI 1531

XLII 1531

XLIII 1531-1532

XLIV 1532

XLV 1532

XLVI 1532

XLVIII 1533

XLIX 1533

L 1533-1534

LII 1534

LIII 1534-1535

LIV 1535

LV 1535

LVI 1535

LVII 1535-1536

LVIII 1536

LIX 1536

LX 1536-1537

*Testaments*

I 1507-1521

II 1522-1531

III 1531-1541

IV 1541-1548

V 1549-1551

*Libri vendiciorum*

I 1515-1518

II 1518-1519

III 1519-1521

IV 1521-1523

V 1523-1524

VI 1524-1526

VII 1526

VIII 1526-1527

IX 1527-1528

X 1528-1529

XI 1529-1530

XII 1530-1531

XIII 1531

XIV 1531-1532

XV 1532

XVI 1532-1533

XVII 1533-1534

XVIII 1534-1535

XIX 1535

XXI 1536-1537

XXII 1537-1538

XXIII 1539

XXIV 1539-1540

XXV 1540-1541

XXVI 1541

XXVII 1541-1542

XXVIII 1542-1543



|                                       |                          |                                   |
|---------------------------------------|--------------------------|-----------------------------------|
| xxix 1543-1545                        | xxix 1560-1561           | iii 1566                          |
| xxx 1545                              | xxx 1561                 | iv 1566-1589                      |
| xxxi 1545-1546                        | xxxi 1561-1562           | <i>Compulses</i>                  |
| xxxii 1546-1547                       | xxxii 1562               | (Fàbrica de la Seu)               |
| xxxiii 1547-1548                      | xxxiii 1562-1563         | 1544-1563                         |
| xxxiv 1548-1549                       | xxxiv 1563               | <i>Procures</i>                   |
| xxxv 1549-1550                        | xxxv 1563-1564           | 1547-1564                         |
| xxxvi 1550-1551                       | xxxvi 1564               | <i>Vària</i>                      |
| <i>Lligall de diferents contrac-</i>  | xxxvii 1564-1565         | Volum de la segona meitat         |
| <i>tes, capítols, sentències, ar-</i> | xxxviii 1565             | del segle xvi                     |
| <i>bitals</i>                         | xxxix 1565               | <i>Fragments de manual</i>        |
| Primera meitat del segle xvi          | xl 1566                  | 1552                              |
| <i>Libri apocarum</i>                 | xli 1566-1567            | 1584-1591                         |
| Primera meitat del segle xvi          | xliv 1567                | <i>Cauteles</i>                   |
| des de 1517                           | xlvi 1567-1568           | Segona meitat del segle xvi       |
| <i>Libri apocarum de Montblanc</i>    | xlvi 1568-1569           | <i>Notes de Capítols Matrimo-</i> |
| i 1517 i següents                     | xlvi 1569-1570           | <i>nials</i>                      |
| <i>Plec d'Inventaris</i>              | xlvi 1570-1571           | 1543-1549                         |
| (de Pere Janer?)                      | l 1571                   | 1551-1556                         |
| <i>Plec de Capítols Matrimo-</i>      | li 1571-1572             | 1557-1561                         |
| <i>nials</i>                          | lii 1572-1573            | 1562-1565                         |
| (Pere Janer?)                         | liii 1573                | 1563-1569                         |
| JAUME D'ENCONTRA                      | liv 1573-1574            | 1570-1575                         |
| iii 1548                              | lv 1574-1575             | 1576-1580                         |
| iv 1548-1549                          | lvii 1576                | 1580-1585                         |
| v 1549                                | lviii 1576-1577          | 1586-1593                         |
| vi 1549                               | lix 1577                 | <i>Testaments</i>                 |
| vii 1549-1550                         | lx 1557-1578             | i 1547-1565                       |
| viii 1550                             | lxi 1578                 | ii 1563-1584 (?)                  |
| ix 1550-1551                          | lxii 1578-1579           | 1579-1589                         |
| x 1551                                | lxiii 1579               | 1477-1476 (Notes?)                |
| xi 1551-1552                          | lxiv 1579-1580           | <i>Libri Procuracionum</i>        |
| xii 1552                              | lxv 1580                 | i 1547-1551                       |
| xiii 1552-1553                        | lxvi 1580-1581           | ii 1551-1554                      |
| xiv 1553                              | lxvii 1581-1582          | iv 1559-1565                      |
| xv 1553                               | lxviii 1582              | v 1565-1576                       |
| xvi 1553-1554                         | lxix 1582-1583           | vi 1576-1587                      |
| xvii 1554                             | lxx 1583                 | vii 1587-1595                     |
| xviii 1554                            | lxxi (?) 1584 (fragment) | <i>Lib. venditionum, Notes.</i>   |
| xix 1554-1555                         | <i>Comuns</i>            | ii 1549                           |
| xx 1555                               | 1543-1554                | iii 1549-1550                     |
| xxi 1555-1556                         | 1549-1579                | iv 1550-1551                      |
| xxii 1556                             | 1551-1559                |                                   |
| xxiii 1556-1557                       | 1547-1550                |                                   |
| xxiv 1557                             | 1555-1565} vendes, etc.  |                                   |
| xxv 1557-1559                         | 1547-1569                |                                   |
| xxvi 1559                             | 1554-1565                |                                   |
| xxvii 1559                            | 1559-1576                |                                   |
| xxviii 1559-1560                      | 1579-1584 Concòrdies     |                                   |
|                                       | <i>Libri Communi</i>     |                                   |
|                                       | i 1546-1551              |                                   |
|                                       | ii 1549-1556             |                                   |



- v 1552-1555  
vi 1552-1556  
vii 1555-1559  
viii 1559-1562  
ix 1559-1562  
x 1563-1565  
xi 1563-1567  
xii 1563-1569  
xiv 1564-1575  
xv 1575-1578  
xvi 1571-1580  
xvii 1581-1583  
xviii 1581-1588  
xix 1586-1588  
xx 1559-1591  
xxi 1586-1595
- Inventaris i Encants*  
Plecs de solts  
1557-1596  
1557-1565  
1566-1575  
1574-1580  
1581-1585  
1585-1589
- Inventaris de l'Església de Sant Pere de les Puelles en visites de l'Abadessa*  
1543, 1569, 1574
- Visita a l'església del Pi*  
1576
- Àpoques del comte i marquès d'Aytona*  
i 1563-1574  
ii 1574-1589  
iii 1589-1598
- Àpoques del duc de Cardona*  
1563-1571
- Àpoques de la Baronia d'Erill*  
1571-1594
- Àpoques de particulars*  
1554-1601
- Liber apoc. civit. Ilerde*  
1585
- Àpoques de Cabrera i Bas*  
1578-1579
- Capbreu de Cabrera i Bas*
- L. de vendes de Cabrera i Bas*
- Rendes de Menorca i Ivissa*  
(Hereus de Berenguer de Cortilles)
- Causa pia dels Blanquers instituïda per Jaume Figuerola*  
1552-1589
- TOMÀS VALLERS  
*Libri venditionum et aliar. alien.*  
i 1552-1553  
v 1560-1562  
vi 1562-1565  
ix 1569-1571  
xi 1573-1576  
xii 1576-1579
- Àpoques, etc.*  
1551-1553  
1560-1593
- Volum de Censals i àpoques de Ripoll*  
1554-1595
- Testaments*  
i 1555-1567  
1570-1578
- Quaternus Procurationum*  
1558
- Plecs i, ii i iii de solts de diversos anys.
- PERE JOVELLS  
ii 1552-1553  
iii 1553  
iv 1553-1554  
v 1554-1555  
vi 1555  
vii 1555-1556  
iii 1556-1557  
vix 1557  
x 1557-1558  
xi 1558-1559  
xii 1559-1560  
xiii 1560-1561
- xiv 1561  
xv 1561-1562  
xvi 1562-1563
- Comuns*  
i 1541-1548  
iii 1552-1553  
iv 1553
- Testaments*  
I. *Liber testam.*  
1541-1547
- Notes*  
1542-1562
- Llibre de Jutges de taula*  
1542-1543
- ESTEVE JANER  
i 1560-1563  
ii 1563-1564  
iii 1564-1565  
iv 1565-1566  
v 1566  
vi 1566-1567
- Venditionum (?)*  
ii 1565-1566 (?)
- JOAN HONORAT JOVELLS  
1565-1569  
1570-1571  
1571-1572  
1572  
1572-1573
- I. L. testamentorum*  
1568-1577
- Testaments. Plec de Notes*  
1567-1578
- Vària. Plec de Notes*  
1565-1578  
1562-1577
- Capitols Matrimonials*  
Notes  
1560-1578



*Quaternus I procurat*

1568-1572

MIQUEL AXADA

*Communes*

I 1585-1587  
 II 1588  
 III 1589  
 IV 1590  
 V 1591  
 VI 1592  
 VII 1593  
 VIII 1594  
 IX 1595  
 X 1596  
 XI 1597  
 XII 1598  
 XIII 1599  
 XIV 1600  
 XV 1601  
 XVI 1602  
 XVII 1603  
 XVIII 1604  
 XIX 1605  
 XX 1606  
 XXI 1607  
 XXII 1608  
 XXIII 1609  
 XXIV 1610  
 XXV 1611  
 XXVI 1612  
 XXVII 1613  
 XXVIII 1614  
 XXIX 1615  
 XXX 1616  
 XXXI 1618  
 XXXII 1619  
 XXXIII 1620  
 XXXIV 1621-1622  
 XXXV 1623-1624  
 XXXVI 1625-1626  
 XXXVII 1627-1628  
 XXXVIII 1629-1630

*Venditionum*

I 1585-1586  
 II 1588-1590  
 III 1590-1591  
 IV 1591-1592  
 V 1592-1593  
 VI 1593-1594  
 VII 1594  
 VIII 1595  
 IX 1589-1596  
 X 1596-1597

XI 1597-1598

XII 1598

XIII 1598-1599

XIV 1599-1600

XV 1600-1601

XVI 1601-1603

XVII 1602-1603

XVIII 1603-1604

XIX 1604-1605

XX 1605-1606

XXI 1606-1607

XXII 1607-1608

XXIII 1608-1609

XXIV 1609-1610

XXV 1610-1611

XXVI 1611-1612

XXVII 1612-1613

XXVIII 1613-1614

XXIX 1614-1615

XXX 1615-1616

XXXI 1616

XXXII 1616-1617

XXXIII 1617-1618

XXXIV 1618-1619

XXXV 1619-1620

XXXVI 1621

XXXVII 1621-1622

XXXVIII 1622-1623

XXXIX 1623

XL 1623-1624

XLI 1624-1626

XLII 1626-1627

XLIII 1627-1629

XLIV 1629-1631

*Capitols Matrimonials*

II 1591-1593

III 1594-1596

IV 1597-1598

V 1599-1601

VI 1602-1604

VII 1605-1608

VIII 1609-1610

IX 1611-1613

X 1614-1615

XI 1616-1617

XII 1618-1622

XIII 1623-1625

XIV 1626-1631

*Inventaris i Encants*

I 1585-1590

II 1591-1593

III 1594-1596

IV 1597-1599

V 1600-1603

VII 1609-1610

VIII 1611-1613

IX 1614-1617

X 1618-1622

XI 1623-1626

XII 1627-1630

*Procuracionum*

I 1585-1588

II 1621-1624

III 1591-1592

V 1593-1595

VI 1595-1597

VII 1598-1600

VIII 1600-1602

IX 1602-1605

X 1605-1609

XII 1613-1615

XIV 1620-1624

XV 1624-1630

*Testaments*

I 1585-1595

II 1595-1603

III 1603-1611

IV 1611-1618

V 1618-1624

VI 1624-1630

VII 1630-1637

*Testaments solts*

Plecs I, II, III i IV de diversos anys.

*Liber partitarum*

1585-1625

*Manual de protestes*

IV 1592 (Fragment)

*Manuale contractum comm.*

II 1585 (Fragment)

*Manual sobre lletres de canvi*

1589-1591 (Fragment)

*Securit.*

XXIII 1618-1621

*Processus inter fratres Puigjaner ex una et Rovirola et Llebra et Ferrer socios ex altera*  
 Darrerries del segle XVI



## JOAN ANTICH TORRENTS

*Venditionum*

- I 1594-1596
- II 1596
- III 1597-1599
- IV 1596-1598
- V 1598-1599
- VI 1599-1600

*Capítols Matrimonials*

1595-1599

*Inventaris i Encants*

1595-1600

*Procurationum*

1594-1597

*Comú*

1594-1596

*Concòrdies*

1595-1597

1599

## GASPAR RIUDALBES

*Venditionum*

- I 1614-1619
- II 1618-1624
- III i IV 1626-1632

*Llibre de partides*

1615-1633

*Testaments*

1615-1623

*Capítols Matrimonials*

Plec de 1622-1627

*Plec de vària de diversos anys**Plec d'esborranys*

Plec de 1622-1627

Plec de 1614-1631

## ANTONI AXADA

*Communes*

- I 1618-1620
- II 1621-1622
- III 1623-1624
- IV 1625-1626
- V 1627-1628

VI 1629-1630

VII 1631-1632

VIII 1633-1634

*Securitatum*

II 1621-1623

III 1623-1625

IV 1626

V 1626-1627

VI 1627-1628

VII 1628-1629

VIII 1629

IX 1629-1630

X 1630

XI 1630-1631

XII 1631

XIII 1631-1632

XIV 1632

XV 1633

XVI 1633-1634

XVII 1635-1636

XIX 1636

XX 1636-1637

XXI 1638-1639

XXII 1639

XXIII 1639-1641

XXV 1643-1644

XXVI 1644-1645

*Venditionum*

II 1620-1621

III 1622-1623

IV 1623-1626

V 1620-1625

VI 1626-1627

VII 1627-1628

VIII 1627-1630

IX 1630-1632

X 1632-1637

XI 1631-1634

XII 1632-1642

*Procurationum*

I 1618-1621

IV 1627-1629

V 1629-1631

VI 1631-1632

VII 1632-1634

VIII 1634-1636

IX 1636-1639

X 1639-1641

XI 1642-1645

*Capítols Matrimonials*

I 1617-1622

II 1623-1625

III 1626-1628

IV 1629-1631

V 1632-1634

*Lligall de capítols matrimonials solts de diversos anys**Inventaris*

I 1618-1623

II 1624-1626

III 1627-1629

IV 1630-1631

V 1632-1634

*Lligall d'inventaris solts**Testaments*

I 1617-1623

II 1624-1629

III 1630-1634

*Lligall de solts*

I Diversos anys

II Diversos anys

*Notes de diversos anys**Actes originals solts*

I Diversos anys

II Diversos anys

*L. primus partitarum*

1618-1645

## ONOFRE LLOBET

*Venditionum*

I 1620-1623

II 1623-1626

III 1624-1630

*Testaments*

Volum 1623-1631

Plec de solts 1623-1631

*L. Partitarum*

I 1621-1631

*L. Procurationum*

I 1623-1625

II 1625-1628

III 1628-1630

IV 1631

*Inventaris*

Plec de solts de diversos anys

*Capítols matrimonials*

Plec de solts de diversos anys